

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ЗАВДАННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

O. V. Харченко

Розкрито бачення оновленої освіти у Полтавській області та управлінсько-методичні аспекти шляхів її упровадження в навчальних закладах Полтавщини відповідно до представленої Міністерством освіти і науки України Концепції Нової української школи.

Ключові слова: освітня система, нова українська школа, компетентнісний підхід до навчання.

Харченко О. В. Новая украинская школа: задания и перспективы

Раскрыто видение обновленного образования в Полтавской области и управленическо-методические аспекты путей его внедрения в учебных заведениях Полтавщины согласно представленной Министерством образования и науки Украины Концепции Новой украинской школы.

Ключевые слова: образовательная система, новая украинская школа, компетентностный подход к обучению.

Kharchenko O. V. The New Ukrainian School: Challenges and Prospects

This paper presents the vision of the renewed education in Poltava region, methodological and management aspects and ways of its implementation in schools of Poltava region according to the presented by the Ministry of Education and Science of Ukraine concept of a new Ukrainian school.

Keywords: educational system, the new Ukrainian school, competency based approach to education.

За словами В. О. Сухомлинського, «щоб дитина була палко зацікавлена навчанням, їй необхідне багате, різноманітне, приваблююче, інтелектуальне життя». Саме таке життя має забезпечити сучасна оновлена українська школа.

Незаперечним є те, що освітня система неефективна: застаріла система управління і фінансування, дедалі більша нерівність у доступі до якісної освіти, зниження якості освіти і погіршення рівня знань та вмінь учнів, моральне старіння методів і методик навчання. Потрібна системна реформа, яка зупинить негативні тенденції і перетворить школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку й конкурентоспроможності України.

Зміни ризиковані, але необхідні.

Міністерством освіти і науки України підготовлено проект Концепції Нової української школи. Усі небайдужі мають долучитися до дискусії, надсилати свої пропозиції щодо проекту концепції, адже нова українська школа створюється всією українською громадою в рамках широкого суспільного діалогу.

Реформа орієнтована на те, щоб зробити випускника конкурентоздатним у ХХІ столітті – випустити зі школи всебічно розвинену, здатну до критичного мислення цілісну особистість, патріота з активною позицією, інноватора, здатного змінювати навколошній світ та вчитися впродовж життя (рис. 1).

1

Харченко Олена Вікторівна, директор Департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації

Отже, формула нової школи, яка представлена у проекті концепції, складається з 8-ми ключових компонентів: нового змісту освіти; педагогіки партнерства; умотивованого учителя; орієнтації на учня; наскрізного процесу виховання; який формує цінності; нової структури школи; автономії школи; справедливого фінансування і рівного доступу до якісної освіти (рис. 2 і 3).

Яке наше бачення оновленої освіти в області?

1. Дошкільна освіта

Первинною ланкою єдиної системи виховання і навчання є дошкільна освіта.

В області функціонує 628 дошкільних закладів, де виховується близько 50 тис. дітей (рис. 4). Показник охоплення дітей усіма формами дошкільної освіти становить 98,5 %, зокрема в дошкільних навчальних закладах 90,3 % (рис. 5). Упродовж останніх трьох років діти п'ятирічного віку охоплені освітою стовідсотково.

Недостатнім є показник охоплення дітей дошкільною освітою в сільській місцевості. Мережа закладів дошкільної освіти в сільській місцевості розширилася, а частка охоплення ними дітей – скоротилася на 5,4 % і становить 71,7 %. Найбільше в Глобинському – на 40 %, Миргородському (на 13,4 %), Гребінківському (на 13 %), Чорнухинському районах (на 6,2 %). Кількість створених додаткових місць у дошкільних навчальних закладах представлено на рис. 6.

Водночас за три роки з 90,9 % до 97,3 % (на 6,4 %) зрос показник охоплення дітей старшого дошкільного віку освітніми закладами. Зростання спостерігається у Полтавському, Котелевському, Кобеляцькому районах.

Проблемою залишається перевантаження дошкільних закладів: 127 дітей на 100 місць, що перевищує середні показники по Україні (117 дітей на 100 місць) (рис. 7). Цей показник найвищий у Полтаві – 179,9, Лубнах (165,3), Миргороді (149,8), Кременчуці (130,6), у Козельщинському (156,6), Решетилівському (132,1), Полтавському (123), Машівському (119,4), Шишацькому (114,6) районах та Пирятинській об'єднаній територіальній громаді (150) (рис. 8).

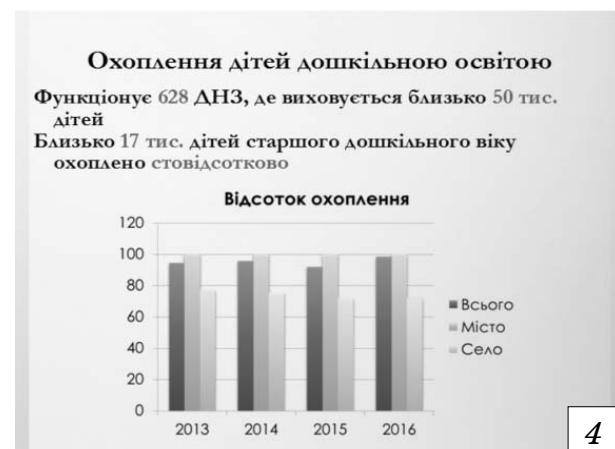
Оптимальним є наповнення дошкільних навчальних закладів в Оржицькому районі, де на 100 місць – 76 дітей; Зіньківському (88,3), Лубенському (90,4), Хорольському (92,7), Диканському (95), Котелевському (97,1) районах.

2

Ключові компоненти формули нової школи	
1. Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві	5. Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем батьками.
2. Умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно.	6. Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, альтіноцентризм.
3. Наскрізний процес виховання, який формує цінності.	7. Нова структура школи, яка дозволяє добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя.
4. Децентралізація та ефективне управління, що надає школі реальну автономію.	8. Справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти.

3

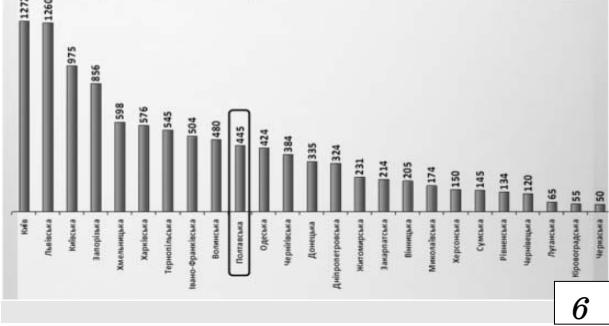

4

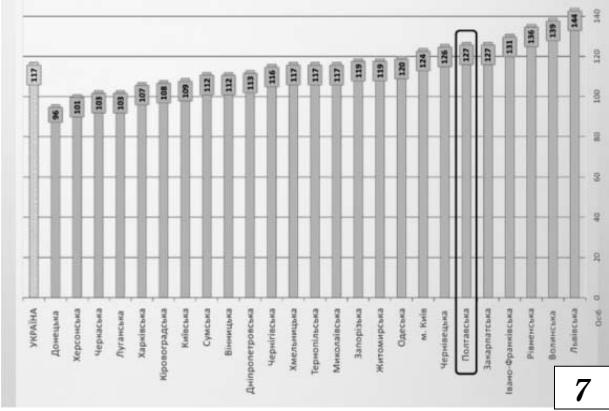
5

Кількість створених додаткових місць у дошкільних навчальних закладах
(за оперативними даними станом на 1 серпня 2016 року);

6

Кількість дітей у ДНЗ
у розрахунку на 100 місць

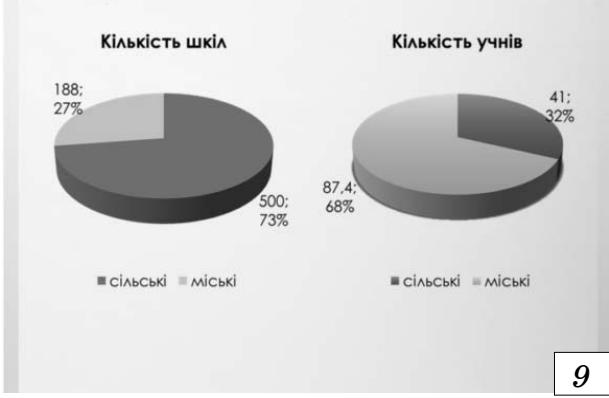
7

Кількість дітей у ДНЗ області
на 100 місць

8

Мережа ЗНЗ області

9

У 2016 році відновлено роботу двох дошкільних закладів у с. Ковалеве та с. Мала Рублівка.

Розширенню мережі ДНЗ у 2016 році сприятимуть такі заходи:

- відкриття додатково 65-ти дошкільних груп у діючих дитсадках, із них у сільській місцевості – 27;
- реорганізація та створення трьох навчально-виховних комплексів у м. Полтаві, с. Петрівці Глобинського району та с. Попівці Карлівського району;
- відновлення роботи 3-х дошкільних навчальних закладів (с. Василівка Кобеляцького району, с. Мала Рублівка Котелевського району та с. Крута Балка Новосанжарського району);
- уведення з 1 вересня 2016 року в експлуатацію навчально-виховного комплексу у м. Кременчуці.

В області не набула поширення практика відкриття дошкільних закладів недержавних форм власності. У 2016 році оновлено санітарний регламент, яким передбачено спрощені вимоги до дошкільних навчальних закладів усіх форм власності, що має сприяти створенню дитячих садків, зокрема приватних, корпоративних, розташованих у житлових та нежитлових приміщеннях. Міністерством освіти і науки України розроблений проект змін до Закону «Про дошкільну освіту» щодо розширення можливостей для створення та діяльності дошкільних навчальних закладів різних форм власності.

Потрібні сучасні способи вибудування відносин місцевої влади із суспільством щодо вирішення цих питань, необхідно використати відповідні можливості для створення дієвих механізмів розширення мережі закладів дошкільної освіти різних форм власності та сприяти приватній ініціативі.

Сподіваємося, органи місцевої влади, місцевого самоврядування сприятимуть освітням у вирішенні цих завдань, адже розширення мережі дошкільних закладів – це один із напрямів реформування освіти та створення *нової української школи*.

Завданнями методичних служб є:

- оновлення науково-методичного супроводу впровадження в роботу дошкільних закладів програм розвитку «Дитина», «Українське дошкілля», «Впевнений старт», орієнтація на потреби вихованця в освітньому процесі і дитиноцентризм, забезпечення збалансованого розвитку життєво компетентності особистості з раннього дитинства;
- підвищення професійної компетентності педагогічних працівників, поши-

рення інноваційних педагогічних технологій серед педагогів ДНЗ.

2. Загальна середня освіта

Розгляньмо управлінсько-методичні аспекти шляхів реформування загальної середньої освіти відповідно до ключових компонентів нової школи, представлених у Концепції Нової української школи.

Справедливе фінансування і рівний доступ. Із 1 вересня 2016 року очікується функціонування 688 загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів і форм власності, де навчатимуться майже 128,4 тис. учнів.

У сільській місцевості – 500 навчальних закладів, або 73 % від загальної кількості шкіл, у них навчаються 41 тис. учнів, або 32 % від загальної кількості школярів області (рис. 9).

Кожна друга сільська школа – малокомплектна. Її проектна потужність використовується на третину. Найбільше таких шкіл у Великобагачанському, Гадяцькому, Гребінківському, Зіньківському, Чорнухинському районах (рис. 10–12).

До того ж в області функціонує 61 заклад із загальною наповнюваністю учнів менше від 25 осіб (I ступеня – 35; I–II ступенів – 26).

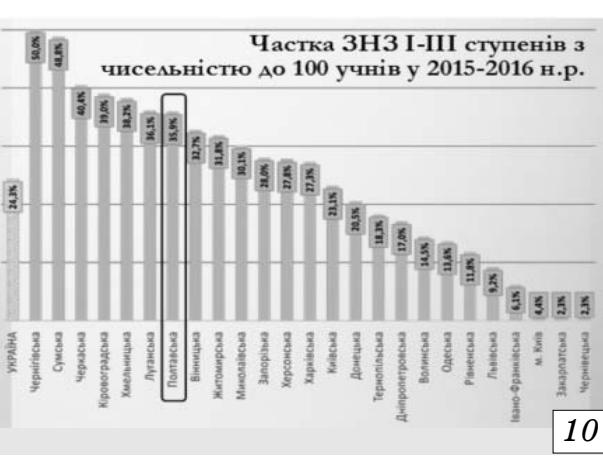
Звідси й нерівність у доступі до якісної освіти; про це свідчать, зокрема, результати зовнішнього незалежного оцінювання.

Тому антикризових заходів не уникнути.

Першочергові завдання:

- провести укрупнення закладів середньої освіти шляхом їх оптимізації, при цьому зберігши загальноосвітню школу I ступеня там, де є діти шкільного віку.
- Вести роз'яснювальну роботу серед батьків і учнів малокомплектних шкіл, які закриваються, щодо необхідності та важливості навчання дітей середніх та старших класів у школах із сучасною матеріально-технічною базою та сильним педагогічним колективом;
- прискорити процес створення освітніх округів, опорних шкіл, формування оптимальної мережі, яка б задовільняла потреби населення та забезпечила належні умови для навчання і виховання учнів.

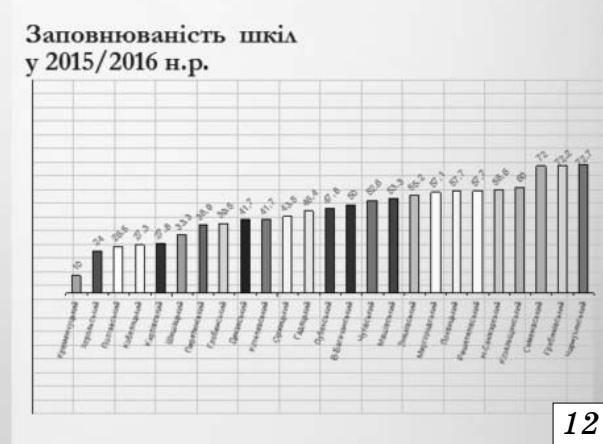
В умовах децентралізації задля підвищення якості освіти та ефективного використання наявних ресурсів 1 вересня 2016 року розпочнуть роботу три опорні школи з філіями – переможці обласного конкурсу на кращий проект опорної школи: Шишацька спеціалізована школа

10

11

12

13

імені В. І. Вернадського; Зіньківська спеціалізована школа I–III ступенів № 1; Чутівська загальноосвітня школа I–III ступенів.

Продовжується робота щодо створення опорної школи на базі Жовтневої (Покровської) ЗОШ I–III ст. Решетилівського району, яка була відібрана в рамках спільногопроекту „пілотного” фінансується групою міжнародних доно-рів.

Створення мережі опорних шкіл можливе лише за умови якісної організації підвезення дітей, що передбачає наявність шкільних автобусів і відремонтованих доріг.

В області забезпечено стовідсоткове безпечне перевезення учнів та педагогічних працівників до навчального закладу і додому. У 2016–2017 навчальному році кількість шкільних автобусів збільшилася на 43 одиниці, 21 автобус уже придбано на умовах співфінансування. Коштом державного фонду регіонального розвитку буде придбано шкільний автобус для підвезення школярів та педагогічних працівників Хорольського району до Шишаківської ЗОШ I–III ст. Клепачівської сільської ради та Петраківського НВК. Завдання – синхронізувати ремонт доріг із маршрутами з підвезення дітей до опорних шкіл.

Нова структура школи (рис. 13) дасть учням змогу засвоїти новий зміст навчання і набути компетентності для життя.

Повна загальна середня освіта передбачає завершення трьох рівнів освіти:

- **початкова освіта**, яка здобувається у початковій школі (школі будуть якнайближче до місця проживання дітей);
- **базова середня освіта**, яку здобувають в основній школі-гімназії і куди, можливо, доведеться підвозити дітей транспортом;
- **профільна середня освіта**, яку здобувають у старшій школі або професійних закладах освіти (профільні коледжі чи ліцеї, які можуть бути територіально віддалені від місця проживання старшокласників).

Стартовий освітній капітал дитини, успішність її навчання на наступних рівнях – прерогатива початкової школи.

2016–2017 навчальний рік початкова школа розпочне роботу за спрощеним змістом, який вирізняється міжпредметною інтеграцією і практичною спрямованістю. Навчальні програми, у процесі оновлення яких учителі області брали активну участь, відповідають чинному держстандарту, але звільнені від залежності від термінології, яка не відповідає віковим особливостям

молодших школярів.

Завдання місцевих органів управління освітою, методичних служб:

- забезпечити роботу методоб'єднань учителів початкової школи, курсів підвищення кваліфікації, щоб усі ці зміни були донесені до кожного учителя, а впровадження оновленого змісту позитивно позначилося на учнях;
- продовжити роботу щодо створення інформаційно-навчального середовища системи початкової освіти;
- переглянути зміст та форми домашніх завдань;
- звернутися до нових альтернативних освітніх практик, зокрема тих, що ґрунтуються на підходах методики “Філософія для дітей”, ураховуючи досвід, напрацьований обласною спеціальною дослідницькою групою «Філософія у школі» (*методика апробується у 12 навчальних закладах області*), навчання має сформувати в дітей здатність практично діяти, застосовувати отримані знання, вміння і навички в життєвих ситуаціях.

Реформування змісту освіти. Новий зміст освіти заснований на формуванні необхідних для успішної самореалізації в суспільстві *10-ти ключових компетентностей*:

- *спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами;*
- *спілкування іноземними мовами;*
- *математична компетентність;*
- *компетентність у природничих науках і технологіях;*
- *інформаційно-цифрова компетентність;*
- *уміння навчатися впродовж життя;*
- *соціальні і громадянські компетентності;*
- *підприємливість;*
- *загальнокультурна грамотність;*
- *екологічна грамотність і здорове життя.*

Через ці компетентності проходять наскрізні вміння:

- *уміння читати і розуміти прочитане,*
- *уміння висловлювати думку усно і письмово,*
- *критичне мислення і здатність логічно обґрунтовувати позицію,*
- *ініціативність, творчість,*
- *уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення,*
- *конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект,*
- *здатність до співпраці в команді.*

Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами. Важливою передумовою для подальшого життєвого успіху дитини є її оволодіння рідною та

державною мовами. Для того, щоб здобути якісну освіту, зробити кар'єру, реалізувати себе, молода людина, крім материнської мови, має володіти мовою держави.

Приємно відзначити, що на Полтавщині вона утверджується на всеукраїнському рівні. Минулого навчального року у Полтаві відбувся XVI Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика.

Значною подією стало проведення в нашому місті загальнонаціонального етапу XXX Всеукраїнської олімпіади з української мови і літератури: із 10 представників від Полтавської області 6 здобули призові місця.

На четвертому етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Тараса Шевченка із 35-ти учасників-полтавців кожен другий став переможцем. Із 9-ти двохсотбалльних результатів на зовнішньому оцінюванні три – з української мови та літератури.

У сфері навчання іноземної мови наголос на тому, що вона є мовою міжкультурного спілкування: більше ніж 1,5 млрд людей розмовляють англійською і стільки ж її вивчають. Англійська є найпоширенішою серед іноземних мов у школах області: її вивчають у 92 % загальноосвітніх навчальних закладів області, німецьку – у 33 %, французьку – у 4 %.

На Полтавщині успішно триває ініційований Президентом України рік англійської мови. Розширено мережу літніх мовних таборів, цього літа їх працювало 319, що у 2,4 рази більше порівняно із 2015 роком. Знання англійської мови в них удосконалювали 8,5 тис. учнів.

Учениці 9 класу Полтавської обласної гімназії-інтернату для обдарованих дітей імені А. С. Макаренка Дуброва Євгенія та Новосьолова Тетяна; випускниця 11 класу Кременчуцької спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 10 із поглибленим вивченням англійської мови Бородіння Єлизавета здобули перемогу на Всеукраїнському науково-технічному конкурсі “INTEL ЕКО УКРАЇНА 2016”, захищаючи наукові роботи англійською мовою.

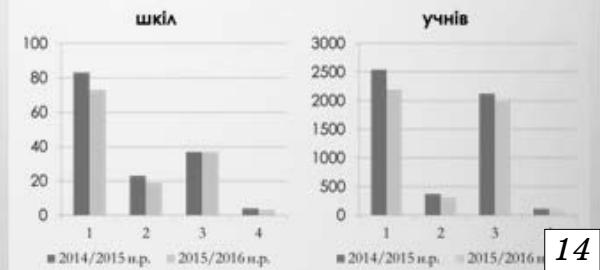
На міжнародній науково-технічній олімпіаді учнівської молоді у Мексиці в рамках Міжнародного науково-технічного форуму IFSSES 2016 Дуброва Євгенія посіла 2-ге місце, а Бородіння Єлизавета виборола перемогу. Маючи міцні фундаментальні знання, Єлизавета отримала грант на навчання у міжнародній Школі бакалавріату у Швейцарії.

Стороженко Єлизавета, учениця 10 класу Кременчуцької школи № 10, отримала найвищий бал серед усіх участ-

Природничо-математичні дисципліни

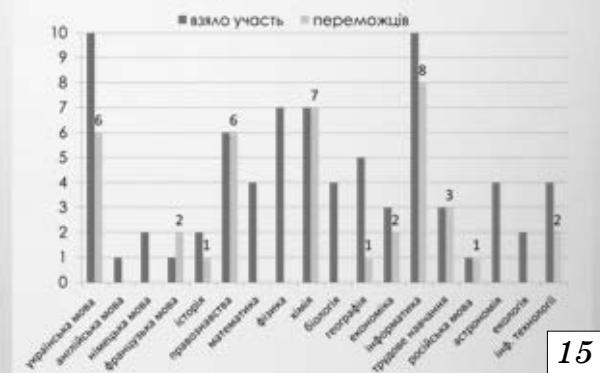
Охоплено

1. профільним навчання
2. у т. ч. сільська місцевість
3. поглибленим вивченням
4. у т. ч. сільська місцевість

14

Результати виступів команд області на IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад

15

Веб-простір системи освіти області	2013	2014	2015	2016
Сайт Департаменту освіти і науки	1	1	1	1
Сайт ПОППО	1	1	1	1
Районні (міські) органи управління освіти	30	30	29	29
Районні (міські) методичні служби	5	7	10	10
Дошкільні навчальні заклади	35	59	137	153
Загальноосвітні навчальні заклади	448	469	530	518
Інтернатні заклади	4	4	8	16
Позашкільні навчальні заклади	25	32	38	40
Сайти та блоги педагогічних спільнот та окремих педагогічних працівників	67	81	117	295
Обласні предметні та освітні веб-ресурси (за підтримки ПОППО)	7	15	20	21
Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Полтавській області	1	1	1	1
Професійно-технічні навчальні заклади	-	-	36	37
Разом освітніх сайтів та веб-ресурсів:	624	700	928	1122

16

VI Всеукраїнський конкурс веб-сайтів навчальних закладів

ТОП-50 веб-сайтів серед усіх номінацій

№	Навчальний заклад
1	Криворізька ЗОШ І-ІІІ ст. №37
2	Ніжинська ЗОШ І-ІІІ ст. №9 Чернігівської обл.
3	Полтавська гімназія №13
4	Запорізька СЗШ-інтернат "Світанок"
5	Полтавська ЗОШ №18
6	Полонська гімназія
7	Київська спеціалізована школа № 252
8	Луцька гімназія №18
9	Нікопольська СЗШ І-ІІІ ст. № 9
...	
49	Комсомольська СЗШ І-ІІІ ст. № 4
50	Київська гімназія "Ерудит"

17

ників тестування Гете-Інституту на рівень В1 і нагороджена безкоштовною поїздкою до Німеччини для відвідування літнього табору з тритижневими мовними курсами.

Хоча всеохоплююче ЗНО з іноземних мов відтерміновано ще на рік, необхідно підготуватися до цієї складної та важливої процедури і учням, і школам, адже спілкування іноземними мовами – одна з ключових компетентностей, на формуванні яких базується зміст нової української школи.

Загальнокультурна грамотність. Стратегія розвитку освіти України включає зростання ролі літератури і мистецтва у формуванні особистості. Проблемою залишається читання книг дітьми.

Небажання читати – проблема і держави, і школи, і сім'ї, і великої української громади загалом. Перешкодою на шляху до книги є надмірне захоплення інформаційними технологіями. За деякими дослідженнями, для 70 % учнів комп’ютер є робочим інструментом, а для решти – розвагою.

Тому важливим завданням школи є пошук шляхів вирішення цієї проблеми, серед них:

- нові підходи до проведення уроків літератури;
- зустрічі із сучасними письменниками;
- поповнення шкільних бібліотек сучасними українськими виданнями (677 шкільних бібліотек забезпечені художніми творами, що передбачені програмами, на 67 %, науково-популярною літературою – на 8 %, при цьому щорічне поповнення становить лише до 15 %; тільки 33 % шкільних бібліотек комп’ютеризовано, 26 % – під’єднано до Інтернету).

Особливої уваги потребує підготовча робота щодо участі учнів у міжнародному дослідженні якості освіти PISA-2018, що має на меті визначити, наскільки в них розвинена здатність до читання, розуміння й інтерпретації текстів. Участь у цій програмі дозволить оцінити якість шкільної освіти, зокрема, сформованість читацької, математичної і науково-природничої грамотності учнів 15-ти років як у межах однієї країни, так і порівняно з іншими країнами.

Математична компетентність; компетентність у природничих науках і технологіях. На засіданні Асоціації ректорів вищих технічних навчальних закладів України відзначено, що інноваційне виробництво та високотехнологічний бізнес, які є головними двигунами сучасної економіки, не будуть розвивати-

ся без належного рівня математичної та природничої освіти.

У зв’язку із цим важко заперечити необхідність підвищення якості природничо-математичної освіти.

Проте спостерігається:

- спадання інтересу до вивчення природничо-математичних дисциплін, що негативно позначається на інженерно-технічній та природничій освіті у вищій школі;
- зменшення на 13,4 % кількості учнів, охоплених профільним навчанням із цих дисциплін, на 5 % – поглибленим їх вивченням, зокрема, у сільській місцевості поглиблено вивчають математику лише 14 учнів (рис. 14). Результат – жодного переможця Всеукраїнського етапу олімпіад із математики, фізики, біології, астрономії, екології (рис. 15); майже на 2 тисячі менше випускників обрали математику на ЗНО-2016;
- нездовільний стан матеріально-технічного забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів області, особливо лабораторним обладнанням кабінетів природничих предметів;
- проблема якісних кадрів.

Один із шляхів виходу із ситуації – методична підтримка реалізації STEM-освіти в загальноосвітніх навчальних закладах області. З вересня 2015 року Полтавський ОППО ім. М. В. Остроградського є членом Коаліції STEM-освіти.

У жовтні 2015 року вперше у місті Комсомольську (Горішні Плавні) відбувся фестиваль інтелекту та високих технологій «FERREXPO ROBOT FEST 2015».

Учні та вчителі Полтавської обласної спеціалізованої школи-інтернату II-III ст. із поглибленим вивченням окремих предметів та курсів при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А. С. Макаренка були учасниками Всеосвітньої олімпіади з робототехніки, переможцями у різних номінаціях Всеукраїнського фестивалю «Robotica» разом з учнями Горішньоплавнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 1.

Шаповал Ольга Григорівна, учитель Полтавської обласної спеціалізованої школи-інтернату II-III ступенів із поглибленим вивченням окремих предметів та курсів при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А. С. Макаренка, перемогла в конкурсі «Samsung назустріч знанням-2015», продемонструвавши найбільш значущі поліпшення в освіті завдяки використанню «смарт-класів» Samsung.

Команда Полтавської школи № 30 у складі: учениці 10-А класу Беспалько

Анастасії та вчителя інформатики Бабенко Анастасії Володимирівни отримала абсолютне I місце, Золоту медаль, диплом I ступеня, кришталевий кубок у фіналі Всеукраїнського конкурсу проектів з інформатики «Весела наука».

Сподіваємося, що в наступному році таких прикладів формування інформаційно-цифрової компетентності буде більше, адже в інформаційну епоху інформацію потрібно вміти знаходити, аналізувати, розпізнавати, узагальнювати, конструктувати та застосовувати.

Освітній веб-простір Полтавщини щороку збільшується (рис. 16). Власні сайти нині мають 76 % загальноосвітніх навчальних закладів, кожен четвертий дошкільний, половина позашкільних, 58 % – інтернатних закладів, 33 % – методичних кабінетів (центрів).

60 навчальних закладів Полтавської області взяли участь у VI Всеукраїнському конкурсі на кращий веб-сайт навчального закладу (рис. 17).

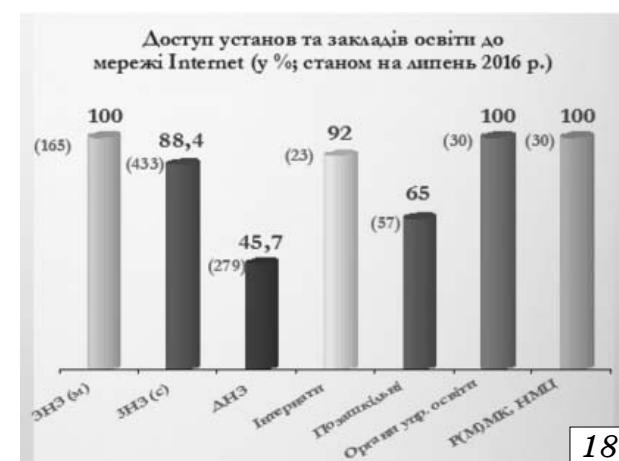
У номінації «Веб-сайти загальноосвітніх навчальних закладів (сільські школи та школи селищ міського типу)» за вебометричним рейтингом перше місце посіла Великосорочинська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів Миргородської районної ради, друге – Кунцівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів Новосанжарської районної ради.

Порівняльний аналіз організації доступу до освітніх Інтернет-технологій свідчить, що у 2015–2016 н. р. заклади та установи освіти Полтавщини застосовували більш сучасні та ефективні технологічні рішення для під'єднання до швидкісного Інтернету (рис. 18).

Проте 18 % шкіл не мають можливості використовувати Інтернет-технології у навчальному процесі. Найгірша ситуація – у Семенівському (60 %), Козельщинському (67 %), Кобеляцькому (64 %) районах (рис. 19).

У перспективі всі навчальні заклади області мають бути під'єднані до високошвидкісного Інтернету, активно розвивати освітній інформаційний простір Полтавщини шляхом підтримки веб-сайтів спільнот, використання хмарних ресурсів, запровадження медіаосвіти, формування медіаграмотності.

Із вересня 2016 року в області заплановано реалізацію проекту щодо впровадження хмарних обчислень у роботу загальноосвітніх навчальних закладів. Саме ця технологія визнана як найбільш перспективна стратегія майбутнього. Цьому сприятиме і надходження 797 комп’ютерів, що розподілені Міністерством освіти і науки України для шкіл області в рамках безоплатної допомоги

18

19

20

200-балльники ЗНО-2016	
Полтавський міський багатопрофільний ліцей № 1 імені І.П.Котляревського	2
Полтавська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 10 імені В.Г.Короленка	2
Полтавська гімназія № 13	1
Полтавська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 5	1
Полтавська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 29	1
Полтавська обласна спеціалізована школа-інтернат І-ІІІ ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А.С.Макаренка	1
Кременчуцький ліцей інформаційних технологій № 30	

21

від Уряду Китайської Народної Республіки.

Проект Закону України «Про освіту» передбачає профільну старшу школу. І це одне із завдань структурної перебудови мережі загальноосвітніх навчальних закладів. 2016 року виповнюється 25 років ліцеїного та гімназійного руху на Полтавщині. В області функціонує 29 гімназій, 7 ліцеїв, 2 колегіуми, 35 спеціалізованих шкіл та 74 навчально-виховні комплекси. Це 21 % кількості загальноосвітніх навчальних закладів Полтавщини. Проте майже половина учнів у цих закладах навчається за програмою загальноосвітньої школи.

Високі досягнення в навчальному процесі, безперечно, розглядаються як показник конкурентоспроможності окремого навчального закладу.

2016 року вперше державна підсумкова атестація з трьох предметів проводилася у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Організаційно (рис. 20) органи управління освітою, педагогічні колективи спрацювали чітко і злагоджено.

А от результати, тобто якісні показники, потребують глибокого аналізу й конкретних дій. Із дев'яти двохсотбальників сім випускників полтавських шкіл та два – кременчуцьких, уперше серед них немає жодного випускника сільської школи (рис. 21).

Завдання освітян – глибоко проаналізувати ці результати та вжити дієві заходи для покращення підготовки учнів і вчителів.

2015–2016 навчального року близько 40 % учнів Полтавщини взяли участь більше ніж у 30 щорічних конкурсах. Маємо:

- призові місця в четвертому етапі XVI Міжнародного конкурсу імені Петра Яцика;
- 18 призових місць у четвертому етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка;
- 25 призерів III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України;
- 40 переможців IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із базових дисциплін.

Найкраще виступили команди з інформатики, хімії, трудового навчання, правознавства. Найбільшу кількість дипломів отримали учні Полтавської спеціалізованої школи-інтернату при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А. С. Макаренка.

Завдяки проведенню протягом року навчально-тренувальних зборів для обда-

рованої молоді області у навчально-оздоровчому центрі «Ерудит» (с. Потоки Кременчуцького району) значно покращився загальний рейтинг області серед областей України за результатами Всеукраїнського етапу олімпіад (за останні 4 роки область піднялася з 24-ї на 6-ту рейтингову позицію) (рис. 22), III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України (із 13-ї на 8-му позицію).

Саме завдяки таким формам роботи формуються уміння навчатися упродовж життя.

Такий напрям роботи треба зберегти.

Зважаючи на бачення нової школи, доцільними для освітян є такі завдання:

- переорієнтувати навчальний процес – менше часу відводити на репродукцію знань, натомість збільшити час на організацію пізнавальної діяльності школярів, формування вмінь, що мають практичне значення: уміння критично мислити, співпрацювати в команді, самостійно аналізувати інформацію;
- Полтавському обласному інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського організувати широкомасштабну підготовку вчителів і керівників загальноосвітніх навчальних закладів із питань упровадження компетентнісного підходу до навчання;
- психологічній службі області вдосконалити роботу з виявлення та розвитку нахилів обдарованих дітей.

Якість освіти дітей значною мірою залежить від якості шкільних підручників.

На початок 2015–2016 навчального року учні шкіл були забезпечені навчальною літературою державного компонента на 99,5 %, проте новими виданнями – лише на 60,3 %. Найгірше забезпечена була основна школа (5–9 класи) – 35,4 %.

Складна ситуація спостерігалася із забезпеченням новими підручниками учнів 4-х та 7-х класів (рис. 23, 24), які змушені були користуватися старими підручниками.

Департаментом освіти і науки спільно з Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського вжито заходи щодо вирішення проблемних питань стосовно укладання угод та закупівлі підручників, проте реалізувати кошти й забезпечити у повному обсязі учнів підручниками не вдалося (*довідково: м. Полтава (двічі скасовано торги через брак пропозицій), Глобинський, Решетилівський, Чутівський райони та Шишацька об'єднана територіальна гро-*

мада).

Наголосимо: Віце-прем'єр України Степан Кубів дав доручення органам місцевої влади взяти на особистий контроль питання забезпечення учнів підручниками для 4-х і 7-х класів. Очікується повне забезпечення підручниками учнів 8 класу, доставку яких в область уже розпочато.

Наскірний процес виховання, який формує цінності. Виховання не буде винесено в окремі “заняття з моралі”. Автори концепції зауважують, що ключові компетентності й наскірні вміння створюють «канву», яка є основою для успішної самореалізації учня як особистості, громадянина і фахівця.

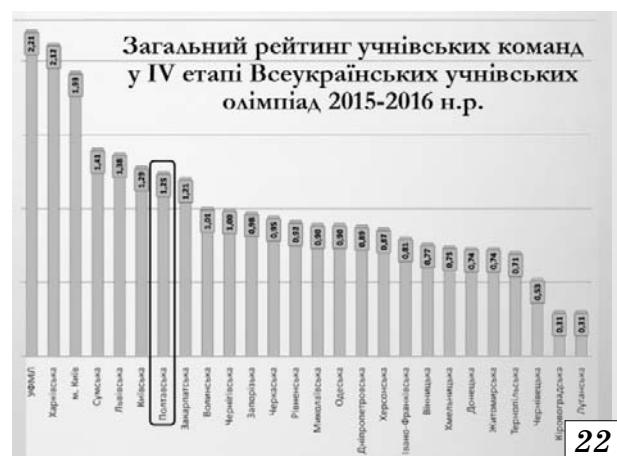
Соціальні і громадянські компетентності. Процес становлення незалежної демократичної України передбачає всебічне утвердження в суспільному та індивідуальному бутті цивілізованих норм життя. Відповідно до обласної Концепції виховної діяльності навчальних закладів Полтавської області на 2015–2020 роки особливе місце відведено *національно-патріотичному вихованню*. Розроблена і впроваджується Програма реалізації Концепції допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді Полтавської області на 2015–2020 роки, Програма національно-патріотичного виховання дітей та молоді у Полтавській області на 2016–2020 роки, підготовлено проект Обласної цільової програми національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2017–2021 роки. Проведено цикл зональних науково-практичних конференцій «Національно-патріотичне виховання: взаємодія теорії і практики».

Набуває поширення волонтерський рух. Діти та молодь активно долучаються до всеукраїнських акцій: «Підтримай українську армію», «Лист пораненому», «Напиши листа українському солдату», плетіння маскувальних сіток, збору пластикових кришок. Це один зі способів налагодження співпраці учнівських колективів із громадськими та волонтерськими організаціями.

Понад 7 тисяч юних козаків згуртувалися, щоб засвідчити незламність патріотичного духу, талант та військові навики в дитячо-юнацькій військово-патріотичній грі «Сокіл» («Джура») (в області зареєстровано 242 рої). Рій «Удайські козаки» Калайдинцівської загальноосвітньої школи І–ІІІ ст. імені генерал-майора Ф. Д. Рубцова Лубенського району представив Полтавщину на III Всеукраїнському етапі цієї гри в Одеській області.

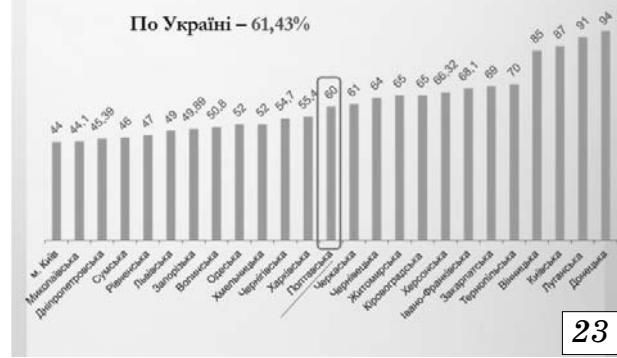
Досвід роботи гуртка «Юний десантник» відзначено на всеукраїнському рівні. Автор навчальної програми гуртка В'ячеслав Степанович Курган – лауреат

Загальний рейтинг учнівських команд у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад 2015-2016 н.р.

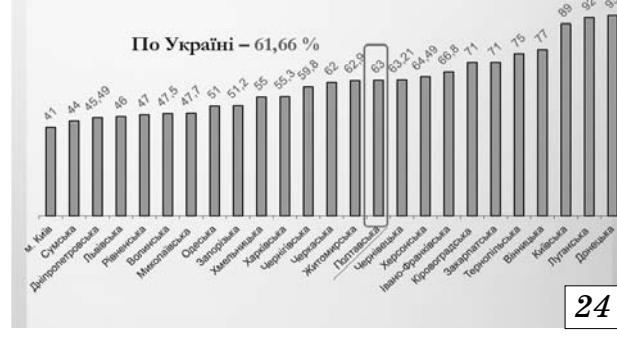
22

Забезпечення підручниками учнів 4 класів станом на 1 серпня 2016

23

Забезпечення підручниками учнів 7 класів станом на 1 серпня 2016

24

Забезпечення роботи з допризовної підготовки та військово-патріотичного виховання в ЗНЗ

Кількість ЗНЗ, в яких викладається предмет “Захист Вітчизни”	398
Кількість викладачів, залучених до викладання.	477
З них: - мають військову освіту/досвід бойових дій	50
- пройшли курси підвищення кваліфікації у 2013-2016 рр.	284
В школах функціонує: - навчальних кабінетів	114
- кімнат для зберігання зброї	171
- стрілецьких тиранів	131

25

Всеукраїнського конкурсу рукописів навчальної літератури для позашкільних навчальних закладів.

На жаль, проблемною залишається реалізація виховного аспекту під час викладання предмета «Захист Вітчизни». За роки незалежності втрачено кабінети для викладання предмета, кімнати для зберігання зброї та й саму зброю, а також кадровий потенціал (із 477 викладачів лише 50 мають військову освіту або досвід бойових дій) (рис. 25). Наразі проводиться робота з відновлення матеріально-технічного забезпечення викладання цього предмета як одного із пріоритетних.

Наголошуємо на потребі налагодження співпраці з військоматами, військовими частинами, Товариствами сприяння обороні України у Полтавській області, медичними установами, громадськими організаціями, органами батьківського самоврядування.

Педагогіка, що ґрунтуються на партнерстві учня, учителя і батьків. Школа має ініціювати нову глибшу залученість родини до розбудови освітньої траекторії дитини, ідеться у проекті концепції.

В освітніх закладах області проводиться інформаційно-просвітницька робота з батьками, значна увага приділяється співпраці педагогічних колективів із органами батьківського самоврядування.

За результатами анкетування батьківської громадськості щодо актуальних проблем виховання дітей у сучасній сім'ї, проведеного Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, 86,2 % батьків вважають відповідальними за виховання дітей самих себе, 13,8 % покладають відповідальність на школу. Неважаючи на це, лише 62 % опитаних контролюють, що дивляться, читають, де бувають у позашкільний час їхні діти, а кожен третій здійснює цей процес лише частково.

Заслуговує на увагу досвід Кременчуцького ліцею № 4 з формування *підприємливості учнів та розвитку педагогіки партнерства*. Учні цього ліцею підготували проект свого шкільного подвір'я у комп'ютерній грі Minecraft, який було визнано кращим. У рамках програми «Мрій, грай, дій» німецькі партнери надали стартову матеріальну підтримку на його реалізацію, а кременчуцька громада підтримала зазначену ідею. Активно долучилися до її реалізації учні, батьки, вчителі та широка зацікавлена аудиторія. Велопарковку допоміг облаштувати завод «Кредмаш». Велосипедну СТО діти виграли під час Інтернет-голосування. Ідею з вуличними меблями допоміг втілити

молокозавод, який надав дерев'яні піддохи, а виготовляли меблі учні власноруч. Результатом проекту, який, до речі, уперше реалізується в Україні, стане нове освітнє середовище й трансформація шкільного подвір'я до початку нового навчального року.

Головні виховні завдання школи:

- посилення патріотичної складової у викладанні навчальних предметів;
- активізація роботи шкільних музеїв як центрів національно-патріотичного виховання;
- посилення співпраці освітніх закладів області з громадськими та волонтерськими об'єднаннями національно-патріотичного спрямування;
- заличення до навчально-виховного процесу представників батьківської громадськості;
- збереження та розвиток мережі студій, гуртків, секцій національно-патріотичного спрямування (рис. 26).

Департаментом освіти і науки Полтавської ОДА ужito заходи щодо недопущення закриття позашкільних навчальних закладів у Миргородському районі – станції юних натуралістів та станції юних туристів – усупереч Закону України «Про позашкільну освіту». Сподіваємося на розуміння та підтримку в цьому питанні органів місцевої влади та місцевого самоврядування, особливо Глобинського району, де у мережі позашкілля виникають певні проблеми.

У Полтавській області розпочато роботу над реалізацією проекту перспективного плану оптимізації закладів інтернатного типу до 2022 року. У 23-х закладах інтернатного типу навчається близько 3,7 тис. дітей. Проведений аналіз показав, що кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають у закладах інтернатного типу, щорічно зменшується у 2 рази порівняно з 2013 роком.

Передбачається, що оновлена мережа інтернатних закладів (рис. 27) більш якісно задовольнятиме потреби населення області. Для дітей зі складними вадами розвитку функціонуватимуть 3 навчально-реабілітаційні центри, а діти, які часто і довго хворіють, отримають змогу зміцнити своє здоров'я в Андріївській санаторній школі-інтернаті, яка реорганізована з Андріївської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату.

Вивчається питання реорганізації Кобеляцької, Градизької, Михайлівської спеціальних шкіл-інтернатів. Важливим залишається дотримання чинного законодавства при комплектації навчальних закладів та їх наповнюваності.

Останнім часом значно посилилася

роль *психологічної служби* в навчальних закладах. Упродовж минулого навчально-го року до психологів, соціальних педагогів від батьків, учнів надійшло близько 106 тис. звернень із питань адаптації учнів до нових умов навчання (від переселенців із Криму та Донбасу), виховання та навчання дітей з особливими потребами, підвищення тривожності, міжособистісних стосунків та конфліктів.

Забезпеченість загальноосвітніх навчальних закладів спеціалістами психологічної служби – серйозна проблема майбутньої школи України (рис. 28). Таких спеціалістів в області лише 65 %.

Створено умови для навчання дітей з особливими потребами, зокрема у 80 школах організовано інклюзивне навчання для 200 дітей у 150 класах. Найбільше інклюзивних шкіл у Полтаві, Кременчуці, Горішніх Плавнях (Комсомольську), Гадяцькому, Карлівському та Новосанжарському районах (рис. 29). За кількістю дітей, які навчалися за інклюзивною формою навчання, у 2015–2016 навчальному році, Полтавська область посіла 4 місце в Україні (рис. 30).

В інклюзивних групах 18-ти дошкільних навчальних закладів виховується 65 дітей (з інвалідністю – 15). Простежується тенденція до збільшення кількості дошкільних навчальних закладів, де впроваджується інклюзивна форма навчання та здійснюється виховання дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю.

Гострим є питання фахового супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Такі учні загальноосвітніх навчальних закладів не забезпечені відповідними корекційними засобами навчання та реабілітаційним обладнанням, а отже, створення рівних можливостей щодо засвоєння знань для зазначеної категорії учнів залишається декларативним.

Шляхи вирішення проблеми – це насамперед налагодження співпраці з навчально-реабілітаційними центрами. Як приклад, у Гребінківському районі укладено угоду про співпрацю між Гребінківською ЗОШ І–ІІІ ст. № 4 та Майорщинською спеціальною школою-інтернатом, школами з інклюзивним навчанням Кременчука та Міським центром соціальної реабілітації дітей-інвалідів. Є позитивні приклади і в Кобеляцькому районі. Загалом у Полтавській області укладено 48 угод про співпрацю та надання корекційно-розвивальних послуг дітям з особливими освітніми потребами між ЗНЗ з інклюзивною формою навчання та спеціальними школами-інтернатами, навчально-реабілітаційними центрами.

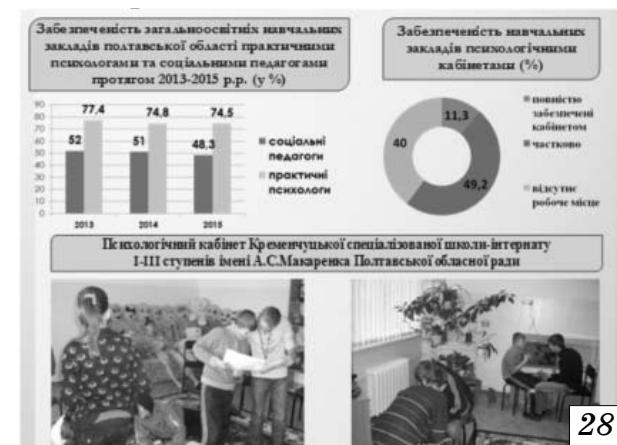
Водночас у Котелевському, Миргород-

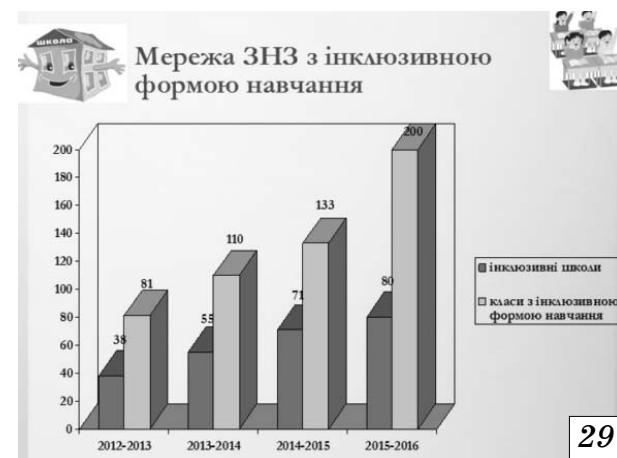
26

27

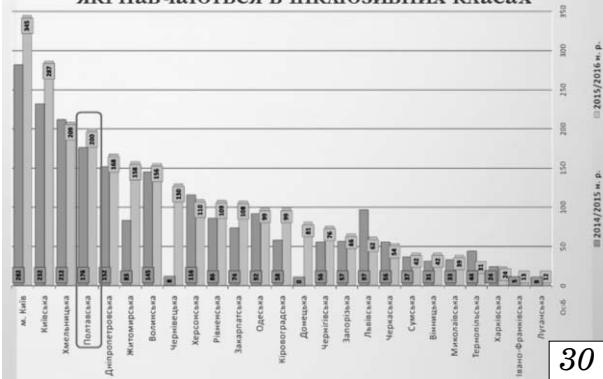

28

29

Кількість учнів з особливими потребами, які навчаються в інклузивних класах

30

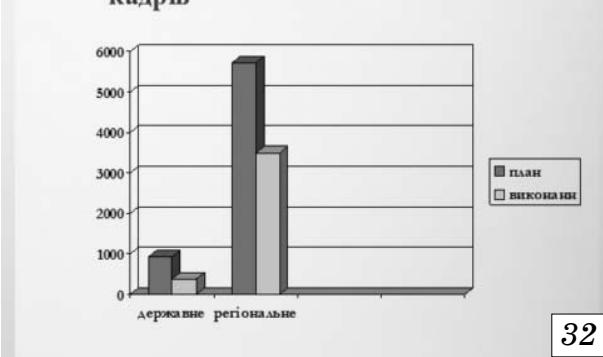
Апробація та розробка у ПТНЗ області державних стандартів

Код та назва професії	ПТНЗ, в якому проводиться апробація / розробка
Апробація	
7241 Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустановок	Вище професійне училище №7 м. Кременчук
7136 Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування	Полтавське вище міжрегіональне професійне училище імені С.С. Бірюзова
Розробка	
7233 Слюсар з ремонту дорожньо-будівельних машин та тракторів	Вище гірниче училище м. Комсомольська,

31

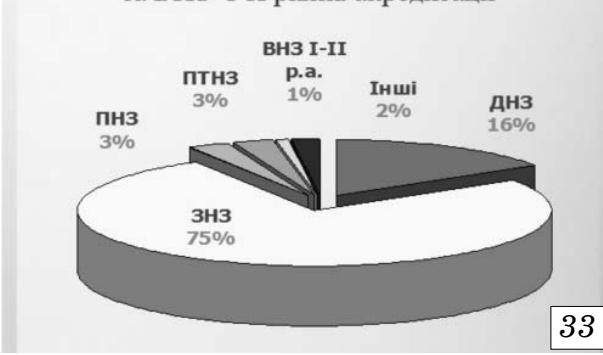

Виконання замовлення на підготовку кадрів

32

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗНЗ, ДНЗ, ПТНЗ та ВНЗ I-II рівнів акредитації

33

ському, Полтавському, Чорнухинському районах немає школ і класів з інклузивним навчанням.

Проблемою залишається архітектурна доступність закладів освіти для дітей з інвалідністю. Ми підтримуємо пропозицію Міністра освіти і науки України до органів місцевого самоврядування, які цього року з Фонду регіонального розвитку вкладають значні кошти в реконструкцію і будівництво дошкільних і загальноосвітніх закладів, одразу передбачати відповідні умови.

В області триває процес реінтеграції дітей у сім'ї та організації інклузивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах за місцем проживання. З ініціативи батьків або осіб, які їх замінюють, за сприяння служби у справах дітей та сім'ї, за рекомендаціями психолого-медико-педагогічних консультацій протягом 2015 року у сім'ї повернуто 98 дітей, які мають позитивну динаміку розвитку.

3. Професійно-технічна освіта

Які пріоритетні напрями регулювання системи професійно-технічної освіти?

У 42-х професійно-технічних навчальних закладах державної форми власності здійснювалася підготовка зі 108 робітничих професій, із них 104 забезпечені державними стандартами.

Проводиться апробація двох державних стандартів, підготовлених на основі модульно-компетентнісного підходу, та розробка державного стандарту професійно-технічної освіти за професією «Слюсар з ремонту дорожньо-будівельних машин та тракторів» (рис. 31).

Залишається актуальним питання фінансування ПТНЗ. Цьогоріч воно здійснюється з обласних бюджетів та бюджетів міст обласного значення.

Очікується, що наступного року професійно-технічна освіта управлятиметься на обласному рівні. У держбюджеті-2017 планується передбачити кошти на здобуття учнями ПТНЗ загальної середньої освіти та професійно-технічної освіти за професіями загальнодержавного значення. При цьому на обласному рівні треба передбачити видатки з місцевих бюджетів на здобуття ПТО за професіями, необхідними для регіонального ринку праці. Створена Регіональна рада професійної освіти (стейкхолдерів) визначила обсяги регіонального замовлення на підготовку кадрів у 2016 році для професійно-технічних навчальних закладів області, що затверджене розпорядженням голови облдержадміністрації.

Робочою групою розроблено План розвитку системи професійно-технічної осві-

ти області на 2016–2018 роки, який передбачає модернізацію мережі закладів, їх укрупнення шляхом об'єднання 27 ПТНЗ у 12 центрів професійної освіти, сформованих за принципом територіальної близькості та попиту на професії.

Із 1 січня 2017 р. розпочнуть роботу Регіональний центр професійно-технічної освіти № 1 м. Кременчука, Регіональний центр професійно-технічної освіти м. Зінькова, Вище професійне гірничо-будівельне училище.

Важливим завданням усіх педагогічних колективів ПТНЗ області залишається виконання державного та регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів (рис. 32). Набір за державним замовленням для навчальних центрів при установах виконання покарань складає 915 осіб, виконання – 41 %, за регіональним для інших закладів виконання – 76 %. Виконали завдання лише Полтавське вище професійне училище імені А. Чепіги, Решетилівський аграрний професійний ліцей імені І. Г. Боровенського, Кременчуцький ліцей сфери послуг, ПТУ № 50 м. Карлівка.

На базі Ресурсного будівельного центру з вивчення новітніх технологій компанії «Хенкель Баутехнік (Україна)» Полтавського центру професійно-технічної освіти проведено два семінари за участю представників компанії, працює обласна школа передового досвіду будівельного напряму.

З моменту відкриття центру пройшли перепідготовку та отримали сертифікати відповідності понад 6 500 осіб: працівники будівельних організацій, учні та майстри училищ Полтавської області.

У Полтавському вищому міжрегіональному професійному училищі ім. С. С. Бірюзова функціонує Міжрегіональний навчально-практичний будівельний центр за технологіями KNAUF. Соціальне партнерство з фірмою «KNAUF» дає широкі можливості учням навчитися у справжніх майстрів, працювати із якісними сучасними матеріалами та постійно перебувати в тренді тенденцій будівельної сфери. Команда закладу виборола почесне 5-те місце на Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності «Knauf MGK 2016 Ukraine» з монтажу гіпсокартонних конструкцій за технологіями цієї німецької фірми.

Відкриття у вересні Міжрегіонального навчально-практичного центру для підготовки монтажників санітарно-технічних систем і устаткування є яскравим доказом успішної співпраці інженерно-педагогічного колективу училища в українсько-швейцарському проекті «Державно-приwatне партнерство для поліпшення сані-

тарно-технічної освіти в Україні», який фінансується Швейцарською агенцією розвитку та співробітництва (SDC) у партнерстві з компанією Геберіт Інтернешнл Сейлз АГ.

Варто відзначити участь ПТНЗ у заходах всеукраїнського та міжнародного рівня. Так, Чупака Віталій, учень «Полтавського вищого професійного училища ім. А.О.Чепіги», нагороджений дипломом III ступеня та бронзовою медаллю на I Міжнародному кулінарному фестивалі «BESTCookFEST»-2015; представники цього ж закладу отримали відзнаки Міжнародного чемпіонату з кулінарного та кондитерського мистецтва серед юніорів «BESTCook FEST Junior-2016»: Коноваленко Олена – Диплом I ступеня та золоту медаль; Кримовська Маргарита – Диплом II ступеня та срібну медаль; Клименко Дмитро – Диплом учасника.

Учні Вищого професійного училища № 7 м. Кременчука: Григораш Віктор у номінації «Ручне дугове зварювання неплавким металевим електродом в інертних газах» та Литвиненко Олексій у номінації «Механізоване дугове зварювання плавким металевим електродом» вибороли відповідно 2-ге та 5-те місце на ХХ Міжнародному конкурсі молодих зварників «Золотий кубок Лінде»; Опришко Владислав посів III місце у III етапі Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності з професії «Верстатник широкого профілю»; Страшненко Микита і Піцанський Богдан отримали подяки Міністерства екології та природних ресурсів України та дипломи на конкурсі «Всеукраїнський юнацький водний приз» за дослідження вмісту нітратів у колодязній воді с. Садки Кременчуцького району.

Також учні цього училища підготували екологічні проекти «Людина: свідок чи винуватець катастрофічних змін на Землі?» та «TRASH-MADE: сміття для життя», що вибороли I місце у Всеукраїнському конкурсі «Моральний вчинок» (керівники проектів: О. М. Забокова, майстер виробничого навчання, Ю. М. Хайчіна, викладач предмета «Основи енергоефективності»).

Учениця Полтавського професійного ліцею сфери послуг Ніколаєва Ірина – переможниця в номінації «Міс Унікальність» Фестивалю перукарського мистецтва серед навчальних закладів «Снігова Королева-2015»; учень Професійного аграрного ліцею м. Кобеляки Татушенко Денис – переможець щорічного міжобласного конкурсу «Учень року»; учениця «Полтавського вищого професійного училища ім. А. О. Чепіги» Орленко Ілона та уче-

ниця Кременчуцького професійного ліцею нафтопереробної промисловості Валкова Зоя нагороджені дипломами III ступеня VI Міжнародного конкурсу імені Тараса Шевченка.

Нагальне завдання – збереження підготовки робітничих кадрів, виконання обсягів державного та регіонального замовлення, розширення зв'язків із роботодавцями.

4. Підвищення кваліфікації педагогів

Нова українська школа потребує *нового вмотивованого вчителя*, який має свободу творчості і професійно розвивається, який сформує в учнів навички навчання протягом життя, який не просто передаватиме знання, а стане модератором в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

В умовах створення нової моделі української освітньої системи особливої ваги набуває проблема вдосконалення науково-методичного супроводу процесу змін. ПОППО розроблено Концепцію розвитку методичної служби Полтавської області на 2015–2020 роки, у якій окреслено перспективи реформування цієї системи.

Суттєвих змін мають набути процес і зміст підготовки вчителя.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників (рис. 33) здійснюється у ПОППО за 47 напрямами освітньої діяльності. В організацію курсів підвищення кваліфікації за очно-дистанційною та дистанційною формами навчання інститутом упроваджена навчальна платформа Moodle (рис. 34).

Навчання протягом життя – один із основних сучасних освітніх трендів. Саме реалізація навчального проекту «Регіональні студії педагогічної майстерності» має на меті розвиток майстерності освітян області у міжестаційний період (рис. 35).

За останні три роки проведено 62 тренінги для понад тисячі педагогічних працівників різних категорій. Із метою популяризації проекту на сайті ПОППО створено сторінку «Навчальний проект «Регіональні студії педагогічної майстерності» та блог «Студії педагогічної майстерності».

Безумовно, професійному розвитку педагогів сприяє і їх участя у Всеукраїнському конкурсі «Учитель року» (рис. 36). Минулого року наші вчителі вкотре продемонстрували високий рівень професійної компетентності: дипломантами стали вчитель математики та фізики Полтавської гімназії № 33 Вікторія Юшкова та вчитель історії Полтавського НВК № 16 Тетяна

Веркалець.

Лауреати ХII Всеукраїнського конкурсу «Учитель-новатор»: учитель Кременчуцької ЗОШ № 17 «Вибір» імені М. Г. Неленя Світлана Лагута; учитель Березоворудської ЗОШ I–III ст. Олена Степовик; учитель Піщанської гімназії Світлана Шашолко; учитель Лубенської ЗОШ I–III ступенів № 4 Тамара Ященко.

В інноваційній пошуковій діяльності беруть участь майже 2 тисячі педагогів області (14 % від загальної кількості). Результатом є здобуття учнями шкіл високих результатів. Наприклад, учні з 21 експериментального навчального закладу (3 % шкіл області) – це 20 % переможців учнівських олімпіад та конкурсу МАН, 25 % – «двохсотбалльні» ЗНО.

Створена Інтернет-мережа регіональної школи новаторства, діють 11 блогів зональних шкіл новаторства, 120 персональних сайтів і блогів учасників шкіл новаторства.

Минулого навчального року 45 навчально-виховних закладів області виконували програми чотирьох дослідно-експериментальних робіт всеукраїнського та чотирьох – регіонального рівнів. Саме ці заклади торують шлях до нової школи.

Восени 2015 року в області стартував широкомасштабний історико-краєзнавчий проект «Історія освіти і науки Полтавщини». Його мета – формування корпоративної культури педагогічних працівників Полтавщини на основі вивчення історії розвитку її освіти, здобутків, традицій і кращого педагогічного досвіду. Наразі готуються матеріали до шостого тому – «Освіта і наука» – 12-томної «ПОЛТАВІКИ» – Полтавської Енциклопедії».

Понад 100 провідних освітніх Полтавщини залучаються до дослідження проблеми формування лідерської компетентності в школі, визначення потенціалу біографічного методу в освіті в контексті освітнього краєзнавства.

Важливим питанням для системи освіти є соціальний статус педагога, який на сучасному етапі є неприпустимо низьким.

Децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію. Передбачається, що адміністративні та навчально-методичні повноваження делегуватимуться на рівень закладу освіти. Автономія означає, що школи зможуть самостійно формувати освітні програми, укладати навчальні плани і програми з навчальних предметів відповідно до стандартів середньої освіти, обирати підручники, методики навчання і виховання.

Ключову роль у цих процесах відіграє

керівник навчального закладу, який перебуває в центрі соціально-економічних і педагогічних перетворень, забезпечуючи координацію та спрямування розвитку педагогів. Від його менеджерської грамотності, умінь приймати самостійні ефективні рішення стратегічного й тактичного характеру залежить рівень успішної діяльності всього навчального закладу.

Будувати нову – за змістом і формою – школу складно без оновлення *матеріально-технічної бази*. У 2011–2015 роках реалізовувалася Комплексна програма розвитку освітньої галузі Полтавської області. Окремі її напрями продовжені на 2016 р., зокрема щодо підтримки обдарованих і талановитих дітей та учнівської молоді, розвитку післядипломної освіти, піднесення ролі вчителя в суспільстві, підвищення престижності цієї професії, проведення та відзначення переможців і лауреатів обласного конкурсу «Учитель року». *Наразі важливою є розробка програми розвитку освіти на наступні п'ять років.*

Джозеф Редьярд Кіплінг писав: «Освіта – найвеличніше з усіх земних благ, але тільки тоді, коли вона найвищої якості. Інакше вона абсолютно даремна». Нам потрібна школа із сучасною матеріальною базою, новими методами навчання, новою якістю управління, новим учителем. У новій школі не обов’язково мають бути нові обличчя, але точно – люди, які вміють і хочуть учити. Педагогам області важливо творити пілотні проекти, спиратися на інноваційних учителів, які працюють за компетентнішим підходом.

34

35

36

Цитувати: Харченко О. В. Нова українська школа: завдання і перспективи / О. В. Харченко // Постметодика. – 2016. – № 2. – С. 2–17.

© О. В. Харченко, 2016. Стаття надійшла у редакцію 30.08.2016 ■